

# ODRŽIVI PLANINSKI TURIZAM



Sova jastrebača

MARCO MATEŠIC

**U**povodu Međunarodnog dana planina 11. prosinca nastavljamo istaći važnost, značaj i životnost planina, ali i njihove potencijale i mogućnosti. Ove godine uz planine vežemo pojam »održivi planinski turizam«. U korak sa znanosti i naučenjem kroz povijest, svaka ljudska djelatnost trenutno je na prekretnici gdje je jedini put k budućnosti i opstanku u poznatim nam uvjetima, upravo onaj ODRŽIVI. Održivo jest ništa drugo no odgovorno i racionalno korištenje dostupnih nam resursa tako da ne ugrožavamo funkcioniранje usluga ekosustava kao ni opstanak prirodne baštine koja nas između ostalog opskrbљuje resursima nužnim za život.

#### Brojne aktivnosti održivog turizma

Naša zeleno-plava županija svojim zelenim dijelom izdiže se iz mora i kroz priobalje postupno prelazi u »planinske« svjetove. Posve različit svijet u odnosu na priobalje i otoke jest Gorski kotar. Oaza prirode i divljine, kulturnog nasljedja i raznolikog prostora. Upravo njegove planine i riječne doline nude prostranstva, bogatstva prirodnih sastavnica i utocišta živog svijeta... velik sadržaj koji samo čeka da se o njemu ispriča jedna nova i nevjerojatna priča.

Mnoštvo je vidova i aktivnosti održivog turizma u Gorskem kotaru, no svakako treba istaknuti jedan segment čiji je razvoj u Hrvatskoj tek u povojima, ali izvan granica Republike Hrvatske predstavlja izuzetno razvijenu granu turizma koja generira značajne prihode te usput promovira odgovoran odnos prema prirodi, konzumirajući je održivo. Riječ je dakako o promatranju divljih

Održivo jest odgovorno i racionalno korištenje dostupnih nam resursa tako da ne ugrožavamo funkcioniранje usluga ekosustava kao ni opstanak prirodne baštine koja nas između ostalog opskrbљuje resursima nužnim za život

životinja. Ljubitelji odredenih skupina životinja ili biljaka, kolekcionarski skupljaju svoje trofeje, ali na održivi način... fotoaparatom. Ne uzimajući ništa iz ekosustava doli fotografije i uspomene videnja, nažlost danas već rijetkih primjeraka životinja. Konkretniji primjer je dakako *birdwatching* ili promatranje ptica. Promatrati ptice može se tijekom cijele godine, a ova aktivnost nije rezervirana samo za ornitologe. Za početnike dovoljna je samo dobra volja i par znatiželjnih očiju dok okorjeli ovisnici o pticama pak koriste i ponešto tehnologije kako bi maksimizirali svoj osjet i doživljaj. Čitavo područje Gorskog kotara dio je ekološke mreže Natura 2000 značajno za očuvanje brojnih biljnih i životinjskih vrsta među kojima i za 31 vrstu ptica čije je očuvanje značajno i nužno na razini Europske unije.

#### Sova jastrebača pomagač u mišoj godini

Mješovite šume planinskih predjela Gorskog kotara, ali i priobalja, dom su i strogo zaštićenoj vrsti, ujedno i Natura 2000 vrsti - sovi jastrebači (*Strix uralensis*). Ova grabiljivica svoj plijen lovi noću. Karakterizira je izvrstan vid i sluh, ali i nečujan let radi kojeg maleni glodavci gotovo ni nemaju šanse za bijeg.

nastavak na str. 4.



... I dok sove rado koriste šumske koridore za noćni lov, danje grabiljivice poput orlova radije koriste otvorenije terene. Jedan takav „travnati lanac“ proteže se duž padina Obručeve planinske skupine – od Podplanine pod Obručem prema Zapodima, Burnjaku, Nebesima, Kripnju, Veloj Peši (travnjak na fotografiji) i dalje prema Kamenjaku, Malom Platku, Jazvini,

Bogdinu i Veloj Pliši sve do travnjaka oko Gornjeg Jelenja. Da su ovi travnjaci svojevrsni „ekološki“ ili „bio“-koridor važan za prelete i hranjenje ugroženih ptica grabiljivica poput bjeloglavih supova, surih orlova i drugih došlo se neposrednim opažanjima ali i putem daljinskog praćenja ptica obilježenih GPS odašiljačima i ucertavanja ruta kretanja pomoću satelita.

Daljinskim istraživanjima i opažanjima tragova na terenu utvrđeno je i da tri velike goranske zvijeri različito koriste ove travnate biokoridore. Dok medvjedi i vukovi ne zaziru od travnatih površina, a ondje su im također važna mjesta lova i hranjenja, risovi, kao najplahiji i najskrovitiji od tri velike zvijeri rijetko se odvaze boraviti i prolaziti otvorenim predjelima i više vole šumske terene, osobito ako u njima ima stijena, izvaljenog drveća i zaklonjenih gustiša.



Prilog pripremio Bruno Lončarić,  
grafičko oblikovanje Anamarija Reljac

## ODRŽIVI PLANINSKI TURIZAM

*nastavak sa str. 1.*

Ovu »mišju godinu« obilježila je po-većana brojnost malih glodavaca poput šumskog miša i voluharica, a koji prenose virusnu zoonozu uzročnika bolesti poznate pod nazivom »mišja grozница«. Posljedično, mogli smo svjedočiti i nešto većem broju video-nih sova jastrebača koje se upravo njima hrane. Pravi je ovo primjer kako priroda regulira ekstreme, ujedno i kako nam je ova ptica saveznik i pomagač (naravno, uza sve druge životinje koje se hrane glodavcima). Padom broja glodavaca, posljedično će i opasti brojnost populacije sove jastrebače pa ne treba olako shvatiti ovogodišnji »veći« broj jedinki. Sova jastrebača treba guse sklopove šuma uz zastupljenost starih stabala s većim i dubljim dupljama u kojima gnijezdzi, a upravo nedostatak istih i prorjeđivanje šumskog sklopa predstavljaju jednu od ugroza s kojima se ova dragocjena grabiljivica suočava.

Na primjeru ove vrste poučno je uočiti da je najveća brojnost jedinki zabi-ježena u Nacionalnom parku Plitvička jezera – prosječno s 5,4 parova po ki-lometru četvornom, dok je u predjeli-ma sa sličnim tipom šume, također u gorskim predjelima, između ostalog i u Gorskem kotaru, zabilježeno tri puta manje parova. Tijekom ranije provede-nih istraživanja najmanja je brojnost zabilježena upravo u bukovim šuma-ma Litorića iznad grada Vrbovskog u Gorskem kotaru, svega 1,1 par po ki-lometru četvornom. Ove nam brojke govore u prilog tvrdnjama istraživača

i zaštitaru prirode koliko su prirodne ili neintenzivno gospodarene šume, sa svim svojim praiskonskim sastavnica-ma, pa i starim, odumirućim i trulim stablima i deblima važne u očuvanju bioraznolikosti.

Problemu kronične nestašice pri-rodnih dupli pokušalo se u Gorskem kotaru i drugdje u Hrvatskoj doskočiti postavljanjem umjetnih kućica za sove jastrebače, u čemu nas je osobito zadužila dr. sc. Vesna Tutiš, djelatnica Zavoda za ornitologiju HAZU-a, koja je cijeli svoj život posvetila pticama i to osobito sovama. Sa suradnicima već niz godina provodi akcije postavljanja kućica za gnijezdenje sova jastrebača, a metoda se pokazala uspješnim oso-bito u pojedinima predjelima Gorskog kotara. Zajedno s drugim autorima Ve-sna Tutiš objavljuje o ovoj temi vrijed-ne znanstvene priloge, pa su i podaci o gnijezdećim parovima jastrebača u Hrvatskoj iz jednog takvog rada. Auto-rica je popularne knjige »Kućice za ptice«, u kojoj svi ljubitelji prirode mogu pronaći inspiraciju za vlastite pokušaje pomaganja »pernatim prijateljima« da se održe u uvjetima velikih gospodarskih pritisaka na prirodu. A šume i priroda s očuvanim živim svijetom i brojnim pticama primamljivije su posjetiteljima – turistima – ljubite-ljima prirode, i naravno promatra-cima ptica u planinskim predjelima.

Ivana Rogić, mag. oecol. et prot.  
nat i mr. sc. Marko Randić,  
JU Priroda



## Tu smo za sve vaše želje!

HPB nenamjenski kredit

- promjenjiva kamatna stopa s uključenom policom osiguranja otplate kredita, NKS već od 5,05 % za kune (EKS 6,07 %\*)
- bez naknade za obradu kredita

\* Izračun efektivne kamatne stope (EKS) se temelji na pretpostavci isplate kredita 01. 01. i plaćanje interkalarne kamate 01. 02. za iznos kredita od 15.000,00 eura / 115.000,00 kuna, rok otplate 10 godina, uz mjeseci anuitet 1.222,57 kuna. Ukupan iznos koji potrošač treba platiti je 151.676,72 kuna. Uključen je jednokratan trošak police osiguranja otplate kredita (CPI) od 3,90 % od iznosa kredita za kredite uz CPI. Visina EKS-a može varirati od navedene, ovisno o datumu iskorištenja i iznosu kredita.